УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. „Хр.Смирненски" № 1
Регистрационен индекс и дата
750 / 27.11.2025

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р арх. Екатерина Сентова
катедра „Индустриални сгради" към Архитектурен факултет на УАСГ

Относно: Дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор" по научна специалност/докторска програма „Териториално, ландшафтно устройство и градоустройство", проф. направление 5.7 „Архитектура, строителство и геодезия" **с тема „Индустриални паркове в Р. България – урбанистични аспекти"** и **автор арх. Атанас Василев** – асистент в катедра „Градоустройство" и докторант в задочна форма на обучение към катедрата (с научен ръководител доц. д-р арх. Петя Сотирова), отчислен с право на защита със Заповед на ректора № 490/11.07.2025 г.

Основание за изготвяне на становището: Настоящето становище е изготвено на основание Заповед на ректора № 842/10.11.2025 г. като член на назначеното научно жури, съгласно ЗРАСРБ и решение на Научно жури - Протокол 1 от 11.11.2025 г.

1. Обща характеристика на труда

Представеният за разглеждане дисертационен труд се състои от въведение, пет глави и заключение, 48 фигури, 29 таблици, библиография, три приложения, с общ обем от 242 страници, от които 183 страници основен текст. Библиографията съдържа 47 източника на кирилица, 35 на латиница, 23 нормативни и стратегически документа и 27 електронни ресурса. Представени са и 2 бр. авторски публикации по темата на дисертационния труд и автореферат.

Актуалност на изследването

Извършваните промени в социално-икономическия и политически модел на страната от годините на прехода до момента, съвременните предизвикателства в условията на Индустрия 4.0, налагат необходимост от цялостна нова трансформация на българската индустрия към устойчива, модерна и високотехнологична. Производствените територии се явяват основна среда за реализация на икономически дейности, включително с обособените индустриални зони, в цялото им многообразие от актуални понятия, съобразно тяхната структура, функционално предназначение и производствена специализация. В този контекст индустриалните паркове, с техните доказани преимущества, бързо и улеснено реализиране на инвестиции в индустриалния сектор, ги превръща в ефективен модел за развитие на индустрия от ново поколение, създавайки една оптимизирана среда за труд във всички нейни съдържателни аспекти.

Съществуващите индустриални паркове в страната не са изследвани, с оглед на техния комплексен характер, на икономическите, социални и екологични фактори оказващи влияние върху тях, в контекста на принципите на устойчивото развитие. Дисертационният труд се фокусира върху урбанистичните аспекти на индустриалните паркове в България, като разглежда специфични характеристики и актуални въпроси за тяхното създаване, локализация, функциониране, управление, възможности за финансиране и реализация. Теоретичното и практическо изясняване на тази проблематика, в полза на потенциални бъдещи инвеститори и взимането на информирани управленски решения за преодоляване на регионалните дисбаланси, чрез създаване на условия за публична подкрепа и развитие на парковете, включително посредством нови законодателни промени и комплексни механизми за финансиране, определят актуалността на настоящия труд.

• Съобразно темата на труда авторът систематизира основни насоки за проучване и анализ, аргументирано обосновани във **Въведението** на труда (**глава първа**), в което освен актуалността на проблематиката, са дефинирани **обекта, предмета, целта и задачите** на изследването. Формулираната **цел** - да се разработи градоустройствена концепция за оптимална локализация на индустриални паркове в България, с оглед превръщането им в съвременни и модерни високотехнологични производствени територии е с логично поставени **задачи** за нейната реализация. В допълнение авторът откроява основанията за изготвяне на труда - отличителните характеристики и местоположение на индустриалния парк (ИП) са от основно значение за неговото ефективно и устойчиво функциониране, като същевременно се явява и фактор, способстващ той да се превърне в катализатор за икономически растеж на местно и регионално ниво. Тази постановка е в основата на **научната теза** на автора, заедно с посочените други фактори, с оглед целесъобразната локализация на ИП.

Използваните **методи** на изследване съответстват на поставената цел и задачи. Аргументирано и последователно е проведен класически подход за анализ и синтез, в определените направления от структурата на труда.

• Във **втора глава „Теоретични аспекти“** се изясняват основни въпроси за дефинирането на индустриалните паркове (предложено е определение с авторска формулировка), тяхната същност, съществуващи класификации, социално-икономическа обусловеност, включително сложните връзки и зависимости с другите урбанистични структури. От анализа на различните аспекти на това взаимно влияние (икономически, социални, екологични и др.) е направен извод за важната роля на комплексното, балансирано и аргументирано стратегическо планиране на парковете и тяхното оптимално местоположение. Систематизирани са основни изисквания, свързани с локализацията, функционалната структура, териториалните особености, управлението. Отличителните характеристики на парковете, като ефективни и устойчиви, са откроени с техните предимства, в сравнение с другите видове производствени територии. Проследени са различни аспекти на съвременните тенденции за тяхното развитие, отделните стъпки и дейности за планиране и проектиране. Изследвани и систематизирани в табличен вид са предимствата и недостатъците при реализацията на индустриалните паркове върху два вида терени, в рамките на урбанизираните зони. В резултат на обстойното и задълбочено изследване авторът прави обобщени изводи за стратегическите ползи и дългосрочни резултати от реализацията на индустриалните паркове, в контекста на принципите за устойчиво териториално развитие.

• **В Трета глава „Индустриализация – исторически преглед през фокуса на индустриалните революции“** последователно и задълбочено се разглеждат процесите, етапите на индустриализацията, обобщени са отличителните характеристики на отделните индустриалните периоди – до Първата световна война, между двете световни войни, 1945 год. – 2000 год. Самостоятелно се проследени и анализирани тези въпроси в специфичните за България условия. Изведените технологични, социално-икономически и урбанистични трансформации в резултат на индустриализацията, с поставен акцент върху научните постижения са добра основа за последвалите анализи. На тази база авторът проследява възникването, последователните процеси в развитието и еволюцията на производствените територии, зараждането на първите индустриални паркове, в резултат на динамиката на индустриалното развитие.

• В **четвърта глава „Съвременно състояние на индустриалните паркове“** изследванията са проведени в две основни направления – в България и чужбина. Извършено е систематизирано представяне на нормативната уредба в България, на стратегическите документи, финансовите инструменти и стимули, свързани с

развитието на индустриалните паркове. Комплексно е изследвано състоянието на съществуващите индустриални паркове, вписани в електронния регистър по Закона за индустриалните паркове (ЗИП). За всички паркове е извършен подробен и систематизиран преглед в седем предварително формулирани направления от автора. В резултат той идентифицира проблемните области и прави изводи и препоръки, за подобряване на дейностите по изграждане и реализиране на парковете. Съществен извод от проведените анализи е откроената липса на нормативни изисквания конкретно за индустриалните паркове по отношение на устройствените показатели, екологичните изисквания и социалното обслужване, като ключови елементи за изготвяне на специализирани ПУП за тях. Подчертан е фактът, че именно липсата на ясни критерии за изготвяне на ПУП за индустриалните паркове допълнително усложнява координацията между публичния и частния сектор при тяхното изграждане и управление. Разгледаните примери на успешно развиващи се ИП у нас и съседни държави допълват направения извод за значимата роля на тяхната локализация и функционална структура. Включително и за важното участие на държавата при подпомагане на развитието на парковете, ключовата роля на тяхното стратегическо управление и мениджмънт.

- **Петата глава „Градоустройствена концепция за локализация на индустриален парк“** включва анализ на въпроси с основен научно теоретичен принос на автора, в контекста на формулираната цел на дисертационния труд. Приложеният научен подход, със зададена теоретична и практическа рамка и основни компоненти на концепцията, дават основание на автора да направи аргументирани изводи и насоки за оптимално разположение и развитие на ИП. Концепцията е подходящо графически илюстрирана, с указване на анализираните съставни части на отделните компоненти. Специално следва да се открои приложения инструментариум, в който са изследвани създадените теоретични модели за локализация, с разработена методика за оценка и критерии за оценка, систематизирани в шест основни групи. Резултатите от анализа на отделните аспекти отново са подходящо оформени графически, със систематизирани позитиви и негативи. Възприетият подход за оценяване на критериите по количествени и качествени параметри е позната практика в подобни методики, а въведената тристепенна скала за оценяване, улеснява цялостния процес. В допълнение, са формулирани изисквания за присъждане на оценките за всеки един от критериите от шестте групи аспекти, също систематизирани и обобщени в съответни таблици. По този начин предложената система за оценка има ясна структура, с определена теоретична стойност и практическо приложение. Авторът финализира тази глава от своя труд с предложения за интегриране на концепцията в управленските подходи, като посочва и потенциалните ползватели, с оглед взимането на информирано управленско решение.

- В **шеста глава „Апробация на метода на оценка“** разработеният метод за оценка на локализацията на индустриални паркове се прилага за шест територии, разделени в две групи – функциониращи и в процес на реализация. Те се оценяват комплексно и получават крайна обща оценка, съобразно установения метод и скалата за оценяване. Крайните резултати по всички критерии за всеки парк са обобщени и структурирани в табличен вид.

- В **заключението** авторът представя в обобщен вид проведените изследвания и постигнати резултати, съобразно структурата на труда. Представени са ограниченията на изследването, приносите на дисертационния труд, групирани като научно-теоретични и научно-приложни и са очертани възможностите за следващи разработки.

В трите приложения на труда са систематизирани анализираните примери от българската и чуждестранна практика, като съществена основа в полза на цялостното изследване.

Представените две публикации са разработени самостоятелно и обективно отразяват отделни части от труда, компетентните познания на автора в разглежданата област и неговите изследователски качества.

Авторефератът представя адекватно съдържанието на дисертационния труд, като синтезира последователно и логично направените изследвания, както и постигнатите резултати, представя също авторските предложения за приносите.

2. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Приносите на труда могат да се проследят в обстойния анализ на отделните части от неговото съдържание и установения подход за изследване, а също и в систематизираните изводи към всяка част, предимно в глава пета. Приемам по принцип посочените от докторанта приноси, които са с различна степен на тежест, съобразно техния научно-теоретичен и научно-приложен характер. Сред тях бих откроила няколко, които според мен, имат по-значима стойност в научен и приложен аспект:

- Разработената градоустройствена концепция за локализация на индустриалните паркове е основана на целесъобразно разработен научен подход, включващ: постановка, анализ, инструментариум с изследване на теоретични модели и разработена за целта методика с авторски критерии и оценъчна скала; в допълнение авторът е предложил примерен начин за интегриране на градоустройствената концепция в управленските подходи и е обосновал широк кръг от ползватели на създадената концепция;

- Взаимното влияние между индустриалните паркове и урбанизираната среда е органично отчетено в адекватно структурирана теоретична постановка, с анализ на комплекс от фактори, които оказват влияние върху развитието и функционирането на ИП;

- Изведени са основни характеристики и изисквания за целесъобразна локализация на ИП, чрез изследване на териториални, теренни, функционални, планировъчни, екологични и социално-икономически аспекти;

- Комплексният анализ за състоянието на вписаните индустриални паркове в действащия Регистър на ИП, дава пълна и ясна картина за тяхното съдържание, и може да се ползва за целите на образователната и професионална практика;

- Проведената апробация на разработената градоустройствена концепция с метода за оценка, доказва ефективността и високата степен на обективност на нейното приложение за различни политики и дейности в сферата на индустриалните паркове и представлява полезна практическа основа за аргументирани управленски решения.

3. Препоръки и лични впечатления

Познавам арх. Василев и имам лични впечатления, като трудолюбив, отговорен и задълбочен в работата си. С представения труд той утвърждава тези мои впечатления и същевременно убедително показва творчески, научно-изследователски и аналитичен потенциал. Това е сериозна предпоставка и заявка за бъдещи успешни начинания в неговата научна област, както и като преподавател. Дисертационният труд, може да бъде отпечатан, след като се редактира и съкрати, за да се адаптира за целите на обучението и професионалната практика.

С оглед на това препоръчвам в посочените от автора изисквания за присъждане на оценките за всеки един от критериите от шестте основни групи аспекти, които изследва - да се отразят в по-широк обхват изискванията на сертификатите по LEED и BREEM и се добавят тези на DGNB (германската система), защото макар и създадена последна, тази система освен сгради оценява и територии, като равностойно съпоставя

икономически, екологични и социални аспекти, с балансирана тежест между тях. Тези стандарти и системи отдавна се прилагат успешно, ефективно отразяват принципите и критериите на устойчивото развитие в архитектурно-строителната практика.

Препоръчвам също авторът да систематизира и адресира своите конкретни предложения за усъвършенстване на нормативната база, поради безспорно доказаните пропуски в действащите законови документи в сферата на ИП.

Заключение

Представеният дисертационен труд представлява широкообхватно и задълбочено изследване на комплексни икономически, социални и урбанистични фактори, свързани с индустриалните паркове, с безспорно актуална тематика. Изследването съдържа теоретични и научно-приложни резултати, с доказани приноси в разглежданата област. Авторът показва с този труд, че притежава задълбочени теоретични познания по специалността и способности за самостоятелни научни изследвания.

Дисертационният труд удовлетворява изискванията на ЗРАСРБ, на ППЗРАСРБ, на вътрешните правилници на УАСГ, изпълнява критериите за придобиване на образователна и научна степен „Доктор".

Въз основа на направените в това становище анализи, препоръки и изводи, оценявам положително дисертационния труд, давам своя вот „ЗА" и предлагам на Научното жури – да бъде присъдена на **арх. Атанас Василев** образователна и научна степен "**ДОКТОР**" по научна специалност/докторска програма „Териториално, ландшафтно устройство и градоустройство", в професионално направление 5.7 „Архитектура, строителство и геодезия".

Член на Научното жури и
автор на становището:

София,
24.11. 2025 г.

проф. д-р арх. Екатерина Сентова